Margareta Manu Magda

CONSIDERAȚII REFERITOARE LA EXPRIMAREA CAZULUI OBLIC AL SUBSTANTIVELOR FEMININE TERMINATE ÎN *-CĂ, -GĂ* ÎN LIMBA ROMÂNĂ ACTUALĂ

1. PRELIMINARII

1.1. Articolul își propune să surprindă fenomenul de dinamică (variație/oscilație) a flexiunii de G/D la substantivele terminate în *-că, -gă,* în limba română actuală, pe de-o parte în raport cu indicațiile din lucrările normative și, pe de altă parte, în raport cu diverse *variante de uz* de tipul *arhaic, învechit, popular, regional*; sunt urmărite și unele aspecte *ale variației literare libere*: se încearcă, pe baza consultării unui *corpus variat de texte*[1] (aparținând unor *regiuni, stiluri* și *registre* diferite), asocierea indicațiilor din lucrările normative cu situația existentă în texte.

1.2. O categorie specială de substantive, menționată în majoritatea lucrărilor românești de gramatică istorică sau sincronică, o constituie aceea a femininelor, comune și proprii (și, în mod excepțional, unele masculine), terminate în *-că, -gă* care se abat de la regula de exprimare a G/D în româna standard[2]. În paradigma categoriei în discuție, pentru G/D se întâlnește trecerea lui *-ăi* la *-ei, -cii* sau, regional, la *-chi-, -ghi.* Frecvența mare de apariție, în texte vechi și noi de diverse facturi stilistice, a unui „sistem destul de limitat de *mărci flexionare*, precum și asocierea lor cu valori ale diferitelor categorii gramaticale (exprimate solidar), creează numeroase *omonimii morfologice*, care se dezambiguizează contextual" (GALR 2008, I: 78).

> GALR 2008 I: 89 subliniază faptul că „pe lângă substantivele *cu flexiune regulată*, grupate în clase de declinare, se pot deosebi substantivele cu *flexiune neregulată* sau *substantive neregulate*, ale căror caracteristici paradigmatice se manifestă izolat, fie la un singur substantiv, fie la un grup restrâns de substantive. Neregularitatea flexionară a substantivelor privește diferite aspecte: *afixele prin care se realizează flexiunea* (desinențele și articolele definite); *sistemul de omonimii*; *variația radicalului; poziția accentului*".

Probleme de selectare în realizarea formelor de genitiv-dativ ale substantivelor feminine de singular apar încă de la primele texte scrise românești (v. Pană Dindelegan

[1] Vezi, în acest sens, *Surse.*

[2] Conform căreia „G/D singular la substantivele feminine se formează adăugându-se articolul la forma nearticulată (direct sau numai aparent direct, adică cu transformarea palatalizării consoanei finale în *-i* vocalic): *unei case – casei, unei grădini – grădinii, unei limbi – limbii, unei scântei – scânteii.* Sunt greșite formele de G/D *casii, grădinei, limbei, floarei, scânteiei*" (GA I: 86–87).

LR, LXIX, nr. 3–4, p. 379–388, București, 2020

BDD-A32991 © 2020 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-19 08:50:31 UTC)

2016: 83, *passim*). Marcarea desinențială a acestor forme prezintă *oscilații* și în secolele următoare, semn că normele nu erau fixate (v. Nedelcu 2015: 51): „nădejdea *maicii* mele” (Heliade Rădulescu), dar „poruncii *slugei* lui” (Bolintineanu).

2. UTILIZAREA FORMELOR DE G/D ALE SUBSTANTIVELOR TERMINATE ÎN *-CĂ, -GĂ*

Utilizarea formelor de G/D ale substantivelor terminate în *-că, -gă* este și în prezent supusă unui proces de variație „care se manifestă prin (a) desinenţe specifice faţă de sistemul de afixe al flexiunii regulate a substantivelor; (b) asocierea cu desinenţe tipice flexiunii altor clase; (c) selectarea atipică a afixelor de determinare” (GALR 2008, I: 90).

Variația privește mai multe aspecte. Un prim aspect, care se impune în abordarea flectivelor *-că, -gă,* este *statutul* atribuit acestora în cadrul sistemului lexical care le conține.

2.1. Terminație prezentă solidar în structura unui cuvânt împrumutat din altă limbă

În cazul *terminației* prezente, solidar, în structura unui cuvânt *împrumutat* din altă limbă după un radical în *-c* sau *-g* + *-a/ă* (N/Ac) desinență, se înregistrează (de cele mai multe ori la cuvinte din slavă) terminația de G/D *-cii* sau *-chii*: *leică/leichii, maică/maicii, bragă/brăgii*:

(1) LÉICĂ1 s. f. (Pop.; adesea însoțit de numele persoanei la care se referă) Lele (1). [G.-D ***léichii*] –** Cf. bg. lělka „cumnată”

(2) LÉICĂ2 (pâlnie) (reg.) s. f., [G.-D ***léicii****;* pl. *leici*] /<rs *лейка] (Reg)*

(3) MÁI//CĂ ~ci f. 1) (folosit şi ca termen de adresare) Femeie privită în raport cu copiii săi; mamă. ◊ *De când ~ca m-a făcut de când sunt pe lume.* 2) Femeie care face parte din tagma monahală; călugăriţă. 3) (folosit şi ca adresare respectuoasă) Femeie în vârstă; mamă. [G.-D. ***maicii***] /<bulg., sb. *majka*

(4) BRÁGĂ brăgi s. f. Băutură răcoritoare cu gust acrișor, preparată din făină fiartă și fermentată sau din bucățele de pâine fermentate în apă. [G.-D. art. ***brăgii***] (porții) pl. *brăgi*/<rus. *braga*

(5) SLÚ//GĂ ~gi f. 1) Persoană angajată la stăpân mai ales pentru treburi casnice ; servitor. 2) fig. Persoană devotată altei persoane sau unei cauze. [G.-D. ***slugii***] /<sl. *sluga*

(6) PĂSTRÚ//GĂ ~gi f. Pește marin de talie mare, cu botul plat şi alungit ca un cioc de pasăre, pestriț pe spate şi gălbui pe abdomen, apreciat pentru carnea lui gustoasă şi icrele negre pe care le depune în râuri. [G.-D. ***păstrugii***] /<sb. *pastruga* (DEX s.v)

În alte cazuri, se înregistrează terminația de G/D *-ei, - ii* sau *-ăi*:

(7) *abacă* (parte a unui capitel) s. f., g.-d. art**.** ***abacei****;* pl. *abace, algă* s. f., g.-d. art**.** ***algei****;* pl. *alge, bacă* s. f., g.-d. art. ***bacei****;* pl. *bace*

BDD-A32991 © 2020 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-19 08:50:31 UTC)

(8) *bodegă* s. f., g.-d. art. ***bodegii;*** pl. *bodegi, tureatcă* s. f., g.-d. art. ***turetcii;*** pl. *turetci, ţuică* s. f., g.-d. art**. *ţuicii***; (sorturi, porţii) pl. *ţuici, poruncă* s. f., g.-d. art. ***poruncii***; pl. *porunci*

(9) *dáică (reg.)* s. f., g.-d. art. ***dáicii/dáicăi***; pl. *daici, neneácă (reg.)* s. f., g.-d. art. ***neneácăi/ neneáchii***, *frişcă* s. f., g.-d. art. ***frişcăi,*** *papucă* (s. m. înv. bunic.) g.-d. art. ***papucăi*** (https://www.cuvintecare.ro)

2.2. Sufix cu funcție derivativă în formarea cuvintelor

Sufixul cu funcție derivativă în formarea cuvintelor este atașat unor baze care provin din diverse etape istorice sau din diverse zone ale românei[3] *-că* este: – un *morfem lexico-gramatical* (*sufix*) care generează noi derivate nominale: *diminutivale, moționale, nume de locuri*; – sau o desinență (radical în – *c, -g* + *ă*).

2.2.1. Variante diminutivale cu sufixul *-că* în cazul oblic

a) „Sufixele diminutivale au dublă funcţie, semantică şi pragmatică: exprimă o categorie semantică primară („mic“), dar mai ales marchează valori (semantico-)pragmatice (afectivitatea, evaluarea, atenuarea). Diminutivarea a fost un fenomen dintotdeauna bine reprezentat în limba populară” (Zafiu 2011: 373). În prezent, ca rezultat al tendinţei mai generale de extindere a uzului vorbit asupra scrisului, *se atenuează reticenţa limbii literare în a accepta diminutivarea*. Acest lucru este ilustrat de oscilația, consemnată de DOOM[2], în exprimarea *variantelor diminutivale cu sufixul -că în cazul oblic.* Dicționarul ilustrează următoarele *stadii actuale ale variației* și*, implicit, direcţia de evoluţie a formelor variante* pe palier diatopic[4] și diafazic:

a) La unele substantive feminine *nume de rudenie* terminate în *-ică, -ucă,* sunt admise mai multe forme de genitiv-dativ singular

-ică

(10) BUNÍ//CĂ ~ci f. 1) (folosit şi drept cuvânt de adresare) Femeie luată în raport cu nepoţii săi; mama tatălui sau a mamei; mama-mare. ◊ *De (sau pe) când era ~ca fată (mare)* de demult. [G.-D. ***bunicăi/bunicii/bunichii***] /*bun* + suf. *~ică*

(11) MĂMÍCĂ s. f. Diminutiv al lui mamă, [G.-D. art**. *mămícăi/mămícii/mămíchii***; pl. *mămíci*]

(12) !MĂTUŞÍCĂ, *mătuşele,* s. f. Diminutiv al lui *mătuşă;* tuşică [G.-D. art. ***mătuşicăi/mătuşichii/ mătuşicii***; pl. și: *mătuşici*] /*Mătuşă* + suf. *-ică*

[3] „Încă din limba veche, clasa sufixelor, nume de agent (Graur 1929), a sufixelor moționale (Nestorescu 2006: 17–62;...) și a celor etnonime (Dominte 2006), care asigură derivarea numelor de persoană, se distinge prin bogăție de inventar și prin mare frecvență. Sufixele au origini diverse (moștenite din latină sau împrumuturi din diverse limbi cu care româna a intrat în contact)” (Pană Dindelegan 2016: 83–84).

[4] „Amintim, ca formații mai interesante de genitiv-dativul numelor feminine de persoană, terminate la nominativ în *-ca, -ga* (*Anica, Olga*), care, în Muntenia prezintă la cazurile oblice forme în *-chii, -ghii* (*Anichii, Oghii, maichii, mămichii, doichii* etc.), față de *-căi, -găi* din graiurile oltenești de vest și din cele transcarpatice. Totodată apar și forme frecvente cu păstrarea velarei (*Anicî, maicî* etc.)” (TDR: 175).

BDD-A32991 © 2020 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-19 08:50:31 UTC)

-ucă

(14) MĂMÚCĂ, *mămuci,* s. f. (Pop.) *Mămică. mămúcă* (reg.) [G.-D. **art. *mămúcăi/mămúchii;*** pl. *mămúci*] /*Mamă* + suf. *-ucă.*

(15) DUDÚCĂ, *duduci*, (înv.) s. f. Termen de politețe care se dădea altădată fetelor și femeilor tinere de la oraș. [G.-D. art. ***dudúcăi/dudúcii/dudúchii;*** pl. *dudúci*] / Cf. tc. *dudu* „doamnă armeancă sau grecoaică”.
(DEX s.v)

DOOM[2] consemnează și unele forme regionale (cu *-chii*) pentru cazul oblic al variantelor diminutivale cu sufixul *-că.*

(16) *leică*$_1$ (lele) (pop.) s. *f,* g.-d. art. ***leichii*** dar *leică*$_2$ (pâlnie) (reg.) s. *!,* g.-d. art**. *leicii;*** pl. *leici*
muică (reg.) s. f., *g.-d. art.* ***muicii/muichii****; pl. muici*

Marea majoritate a substantivelor din această categorie sunt conotate în DOOM[2] cu [*înv., pop., reg.*] [5] :

(17) *babacă (înv., reg.) s. m., g.-d. art.* ***babachii/babagcăi****; pl. babaci*
bădică (pop.) s. m., g.-d. art. ***bădichii/bădicăi****; pl. bădici*
!tătarcă (înv., pop.) s. f., g.-d. art. ***tătarcei/tătărcii****; pl.tătarce/tătărci*
ţâţacă (reg.) s. f., g.-d. art. ***ţâţacăi/ţâţachii/ţaţacei****; pl. ţâţace*
ţaţucă (reg.) s. g.-d. art. ***ţaţucii****; pl. ţaţuci*
zgancă (înv., reg.) s. f., g.-d. art. ***zgănicii****; pl. zgănci*
(DOOM[2] s.v)

b) „Unele substantive feminine omonime la nominativ-acuzativ singular au genitiv-dativul singular diferit: *!maică*$_1$ „călugăriţă”, g.-d. art. ***maicii***; *!maică*$_2$ „mamă”, g.-d. art. ***maicei/maicii/maichii***” (DOOM[2]: XCV).

c) „Aflate pe o treaptă înaltă în *ierarhia animatului, numele proprii* de persoană au un comportament flexionar diferit de numele comune” (v. Pană Dindelegan 2016: 81).

– Unele substantive proprii provenite din substantive comune au genitiv-dativul diferit de acela (articulat) al substantivelor comune respective: *Floricică/Floricichii,* faţă de *floricelei,* (DOOM[2]: XCV; v. și GA I: 86-87, *bancă –băncii* nu *bancăi*, dar *Anca -Ancăi* nu *Anchii*)[6].
– La unele nume proprii, normele actuale admit variante de flexiune: *Floricică/ Floricichii.* (DOOM[2]: XCV).

[5] „Deși tinde puternic spre denotativ și obiectivitate”, diverse diminutive păstrează, din contextul tipic familiar al uzului „o notă de afectivitate strict pozitivă (empatică)” (Zafiu 2011: 379).

[6] Vezi și formele regionale:
– Na, matuşă, şî dă ***Măriuchii*** *bonbónilie aiéstie!"* (TD_TDMar_F 2011: 121)
Io-s Diordie ['Gheorghe'] ***a Ioanii Luşchii****, îmi dzâc în Valia Porcului* (TDMar_F 2011: 232)
Mihăileşti –Ion ***al Lianchii****, 56* (GN I 1906–1907, Buzău: 162)
Ş-aoi să face nunta la casa ***ginerichii.*** (GN I 1906–1907, Prahova: 179)
Antofiță, fiu ***taicăi****/ ieu de când m-am pomenit...* (GN I 1906–1907, Dolj: 179)
Înfloriți de staţi ca culmea/că ***daicăi*** *i-a trecut lumea...* (GN I 1906–1907 Romanați: 82)

BDD-A32991 © 2020 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-19 08:50:31 UTC)

d) Sunt consemnate, pentru română, și anumite derivate antroponimice feminine cu forme (împietrite) de G/D ale numelor proprii:

(18) *Aanicăi, Abăităncei, Abăităncei, Abităncei, Acatincăi, Acatincei, Acatrinei, Acatrini, Adominicăi, Adragăi, Adragei, Amaicei, Amaicii, Amaricăi*, *Amăricăi* (https://ro.wikipedia.org/w/index.php?title=Listă_de_nume_românești_litera_A&oldid=13178753)

2.2.2. Variante moționale cu sufixul *-că* în cazul oblic

„Unele sufixe augmentative atașate unei baze substantivale *își pierd, de regulă*, *calitatea de a exprima o „mărire" a obiectului exprimat*. Cele mai productive sufixe din această clasă sunt *-andru*, -(e)*an, -oi* (*-oaie/oaică*)" (v. DȘL s.v. *sufix*). Acestea, combinate cu alte sufixe lexicale (vezi două sufixe distincte, *-an* și *-că*), exprimă noi valori – de exemplu, *femininul* – devenind *sufixe moționale*: *bogătancă puștancă, ursoaică, bulgăroaică, franțuzoiacă* majoritatea generând *etnonime*.

Pană Dindelegan 2016: 85 observă *marea productivitate*, în româna veche, dar și în cea actuală, a sufixelor „personale" care, prin diversele lor valori, asigură crearea unor substantive animate precum și hipermarcarea prin atașarea concomitentă a unor sufixe cu valori apropiate:

an/ean/ian+că[7] (înregistrând 398 de apariții per total în DOOM[2])

(19) MOCÁN//CĂ ~ce f. 1) Locuitoare din regiunile muntoase, mai ales din Transilvania; *mocăniță*. 2) Soție sau fiică a mocanului; *mocăniță.* – g.-d. art. ***mocancei****;* pl. *mocance* / *mocan* + suf. *~că*

MUNTEÁNCĂ, muntence, s. f. 1. Femeie care face parte din populația de bază a Munteniei sau care este originară de acolo. 2. Femeie care locuiește la munte sau este originară de la munte. – g.-d. art. ***muntencei;*** pl. *muntence / munte* + suf. *~ean+că*

OLTEÁNCĂ, oltence, s. f. Femeie care face parte din populația de bază a Olteniei sau care este originară de acolo. – g.-d. art. ***oltencei*** */ oltean* + suf. *-că.*

SIBIÁNCĂ, sibience, s. f. Femeie născută și crescută în municipiul sau județul Sibiu. ♦ Locuitoare din municipiul sau județul Sibiu. g.-d. art**. *sibiéncei****;*** pl. *sibiénce /sibian* + suf. *-că.*

(*-oaică*)

(20) URSOÁI//CĂ ~ce f. 1) Femela ursului. – g..-d. *art.* ***ursoáicei;*** pl. *ursoáice*/*urs* + suf. *~oaică*

SĂSOÁICĂ, săsoaice, s. f. Femeie care face parte din populația săsească. – g.-d. art. ***săsoáicei;*** pl. *săsoáice* /*Sas*1 + suf. *–oaică*

RUSOÁICĂ, rusoaice, s. f. Femeie care face parte din populația de bază a Rusiei; – g.-d. art. ***rusoáicei****;* pl. *rusoáice* /*Rus* + suf. *–oaică*

(DEX s.v)

[7] „Pentru româna actuală, Niculescu 2003 vorbește despre o formă inedită de manifestare a genului personal, contând în existența paralelă a mai multe sufixe feminine pentru etnonime, diferențiate ca etimologie, ca vechime și ca registru stilistic (*cetățeană–cetățeancă, americană–americancă, australiană–australiancăi, maghiară,* dar *unguroaică, rusoaică, grecoaică, turcoaică, franțuzoaică*) precum și atașarea a câte două sufixe cu origini diferite (*lupoaie–lupoaică*). De observat, că aceste trăsături sunt valabile și pentru limba veche" (Pană Dindelegan 2016: 85).

BDD-A32991 © 2020 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-19 08:50:31 UTC)

2.2.3. Variante cu *-gă* în cazul oblic

Terminația *-gă* poate să fie un *sufix* în forma *-ugă,* sau *-o(a)g*[8] *+ă* sau o *desinență -a/ă* (N/Ac) după un radical în *-g* prezentă, solidar, în structura unui cuvânt împrumutat din altă limbă (v. *supra* **2.1**.).

(21) VĂIÚ//GĂ ~gi f. reg. Vale mică, îngustă şi puţin adâncă. [G.-D. art. ***văiúgii;*** pl. *văiúgi*] /*vale* + suf. *~ugă*
HÂRŢOÁ//GĂ ~ge f. peior. Hârtie scrisă (document, act etc.), lipsită de valoare. Un teanc de ~ge. [G.-D. ***hârţoagei ;*** pl. *hârţoáge*] /*hârtie* + suf. *~oagă*

(22) PISĂL//ÓG1 ~oágă (~ógi, ~oáge) şi substantival fam. (despre persoane) Care plictiseşte prin insistenţa sa. [G.-D. art. ***pisăloágei,*** pl. *pisăloáge*] /*a pisa* + suf. *~ălog* + *ă* (DEX s.v)

2.2.4. Variante ale lui *-gă* – exprimate prin forme moționale compuse din radical + sufixoidul *-log*[9] (terminat în *-g-*) + *ă* în cazul oblic

O categorie aparte de variante flexionare o constituie elementele de compunere savantă împrumutate, începând cu epoca modernă, împreună cu unități lexicale analizabile considerate neologice[10], în primul rând din greacă și latină: *neologisme sufixoidale* (Hristea 1997: 3–10) sau elemente de compunere create prin diverse modalități, în alte limbi de cultură, eventual și în română, din afixoide greco-latine (Stoichițoiu-Ichim 2006: 21–23).

„La substantivele feminine neologice nume de ocupaţii terminate in *-ogă,* norma (v. DOOM$_2$: XCIV) nu a admis (şi) formele în *-oagă*: *filologă, pedagogă* (nu (şi) *filoloagă, –* evitate, probabil, şi din cauza coincidenţei finalei cu adjectivul *oloagă*), (pe care DOOM^3, în curs de apariție, le acceptă); aceste forme feminine sunt însă rar folosite, existând tendinţa de a utiliza cu referire la femei echivalentul masculin (expresie a unei puternice rezistenţe faţă de încercările de feminizare a numelor de ocupaţii): *Ea este filolog* (dar *fizician/fiziciană* etc.)”.

Categoria acestor formațiuni este conotată cu (*rar*) în DOOM^2, dar fenomenul care le generează este, în prezent totuși foarte productiv.

(23) ALERGOLOGĂ (rar) s. *f.,*– g.-d. art. ***alergologei****;* pl. *alergolge*
CARDIOLÓG ~gă (~gi, ~ge) *m.* și *f.* Medic specializat în cardiologie. – *g.-d. art.* ***cardiológei****;* pl. *cardiológe* /<fr. *cardiologue*
BIOLÓ//G *~gă (~gi, ~ge) m. şi f. Specialist în biologie. – g.-d. art.* s. f., g.-d. art. ***biológei****;* pl. *biológe; /<germ. Biolog*
ETNOLÓ//G ~gă (~gi, ~ge) m. şi f. Specialist în etnologie. – *g.-d. art.* s. f., g.-d. art. ***etnológei****;* pl. *etnológe* /<fr. ethnologue

[8] „Din punct de vedere formal, înlocuirea finalului *-oga* prin *-oagă*, foarte des ca terminațiune și ca sufix în limba română, nu are nimic surprinzător, iar dat fiind schimbul continuu ce există între sufixele cu consonantele *-c* și *-g*, acest *oagă*, foarte des ca terminațiune și ca sufix în limba română, a putut fi substituit ușor prin *-ugă.* (Pușcariu,1921–1922: 597–598)

[9] -LOG Element secund de compunere savantă cu semnificația: „savant, specialist”. ◊ gr. *logos* „raport, discurs, tratare” > fr. *-logue,* germ. *-log,* it. *-logo* > rom. *-log* (DEX s.v.).

[10] Pentru acest subiect, vezi Moroianu 2015.

BDD-A32991 © 2020 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-19 08:50:31 UTC)

2.3. Desinenţă solidară cu radicalul în urma unui proces de *lexicalizare* a derivatelor

Unele dintre asocierile constante dintre un cuvânt şi sufixul diminutival (v. tendinţa puternică de extindere a procedeului morfopragmatic al diminutivării, cu funcţii diverse, în româna actuală – dintre care mai prezente sunt cele de exprimare a afectivităţii sau de atenuare politicoasă) se pot *lexicaliza* (v. Zafiu 2011: 373).

Lexicalizarea presupune opacizarea structurii interne a derivatului şi dezvoltarea unui sens autonom[11]. Lexicalizarea poate fi rezultatul unei mari frecvenţe în uz nonafectiv, diferit de sensul prototipic „mai mic", dar raportabil la acesta.
Exemple:

(24) AȚÍCĂ s. f. Pânză de bumbac, rară și subțire. –g.-d. art. ***aţícii*** / *Aţă* + suf. -ică.
BUNICĂ s. f., 1. mama tatălui sau a mamei; (Fam.) 2. Termen cu care se adresează cineva unei femei bătrâne.–g.-d.art. ***bunícăi/bunícii/buníchii****;* pl. *buníci / Bună* + suf. *–ică.*
FERESTRÚICĂ, s. f. Diminutiv al lui fereastră (1);. Gaură mică asemănătoare cu o fereastră; [Var.: (reg.) ferestúică s. f.].–g.-d.art. art. ***ferestrúicii****;* pl. *ferestrúici* / *Fereastră* + suf. *–uică.*
MUIERÚȘCĂ, s. f. 1. Diminutiv al lui muiere[1]; muieruşă. 2. (Înv. și reg.) Femelă. – s. f., g.-d. art. ***muierúștei****;* pl. *muierúște* /*Muiere*[1] + suf. *–uşcă*.
PÚI//CĂ (pop.) s. f. 1) Găină tânără (care încă nu se ouă). 2) fig. Fată sau femeie iubită.– g.-d. art. ***púicii;*** pl. *puici* /*pui* + suf. *~că.*
VIȚ//ÍCĂ ~éle s.f. Pui de vacă (de sex feminin) aproximativ până la un an. – ar g.-d. art. ***viţélei****;* pl. *viţéle* /*viţel* + suf. *ică.*

3. CONSIDERAȚII FINALE

Analiza de corpus, efectuată în paginile de față, referitoare la modalitățile de exprimare a cazului oblic al substantivelor feminine terminate în *-că, -gă* în limba română actuală, ilustrează următoarele:

– Formele identificate, în urma consultării unor texte, aparținând la diverse categorii de uz (de tipul *arhaic, învechit, popular, regional*), sunt, în raport cu indicațiile din lucrările normative, destul de numeroase, variate și instabile.
– *Stabilitatea* și *instabilitatea* formei flectivelor sunt legate, pe de-o parte, de *sfera de circulație a variantelor* (marcate, prototipic prin opoziția *popular ~ cult*), în sensul că cele populare înregistrate în DOOM[2] sunt *mult mai variate* (oscilând, în primul rând, în raport cu *zona* de circulație) față de cele culte, *mai stabile* (în general, conforme cu regulile de formare a paradigmei substantivale consemnate în gramatici) și, pe de altă parte, de

[11] "The first diachronic sense of lexicalization is characterized as *adoption into the lexicon* (Brinton/Traugott 2005). This is clear from the following definitions: «a process by which new linguistic entities, be it simple or complex words or just new senses, become conventionalized on the level of the lexicon»" (Blank 2001: 1603); vezi și Bejan 2005.

BDD-A32991 © 2020 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-19 08:50:31 UTC)

statutul pe care elementele flexionare în discuție le au *în structura lexemului* în compoziția căruia intră: *terminație* solidară cu radicalul în cuvinte împrumutate sau în *forme lexicalizate*, *sufixe diminutivale sau moționale*, *sufixoide* preluate din alte limbi în compoziții culte.

SURSE

DOOM^2 2005 = Ioana Vintilă-Rădulescu (coord.), *Dicționar ortografic, ortoepic și morfologic,* București, Editura Univers Enciclopedic.

DEX 2009 = *Dicționarul explicativ al limbii române*, București, Editura Univers Enciclopedic, 2009. https://dexonline.ro

DȘL 2001 = Angela Bidu-Vrănceanu, Cristina Călărașu, Liliana Ruxăndoiu, Mihaela Mancaș, Gabriela Pană Dindelegan, *Dicționar de ştiințe ale limbii,* București, Nemira.

GALR 2008, I = Valeria Guțu Romalo (ed.), *Gramatica limbii române.* I. *Cuvântul*, București, Editura Academiei Române.

GA I 1966 = *Gramatica limbii române* vol. I, București, Editura Academiei RSR.

GN I 1906-1907 = Ion-Aurel Candrea, Ovid Densusianu, Theodor Speranția, *Graiul nostru.* I *Texte din toate părțile locuite de români*, București, Atelierele grafice Socec & co. Societate Anonimă.

TDMar_F 2011 = Ioan Mircea Farcaș, *Texte dialectale Maramureș*, Baia Mare, Editura Universității de Nord.

TDR 1984 = Valeriu Rusu (coord.), *Tratat de dialectologie românească*, Craiova, Editura Scrisul Românesc.

https://ro.wikipedia.org/w/index.php?title=Listă_de_nume_românești_litera_A&oldid=13178753

https://www.cuvintecare.ro

BIBLIOGRAFIE

Bejan 2005 = Doina Marta Bejan, „Diminutive lexicalizate în limba română", *Annals of the "Dunărea de Jos" University of GALAŢI* , Fascicle XIII, New Series. Issue 24, XXIII, 19–21.

Brinton, Laurel J./Traugott, Elizabeth Closs 2005 = *Lexicalization and language change*, Cambridge, Cambridge University Press.

Blank, Andreas 2001 = „Pathways of lexicalization", in: Haspelmath, Martin et al. (eds.): *Language Typology and Language Universals.* Vol. II, 1596–1608. Berlin/New York, de Gruyter. (= *Handbücher zur Sprach- und Kommunikationswissenschaft* 20.2.).

Dominte 2006 = Constantin Dominte, „Paradigmele superanasamblului lexico-gramatical al etnonimiei în limba română contemporană. Aspecte fundamentale", în Gabriela Pană Dindelegan (coord.), *Limba română – aspecte sincronice și diacronice*, București, Editura Universității din București, 265–279.

BDD-A32991 © 2020 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-19 08:50:31 UTC)

Frâncu 2009 = Constantin Frâncu, *Gramatica limbii române vechi* (1521–1780), Iași, Casa Editorială „Demiurg”.
Graur 1929 = Al. Graur, *Nom d'agent et adjectiven roumain*, Paris.
Hristea 1997 = Theodor Hristea, „Tipuri de neologisme în limba română”, în *Convorbiri didactice*, nr. 25, p. 10–16 (partea I) și nr. 26, p. 3–10 (partea a II-a).
Moroianu 2015 = Cristian Moroianu, „Neologismele limbii române”, în Alexandra Cuniță (ed. lit.), Coman Lupu (ed. lit.), *Neologie, neologism: concepte, analize,* București, Editura Universității din București, https://www.academia.edu/34714650/Neologismele_limbii_romane
Nedelcu 2015 = Isabela Nedelcu, „Substantivul”, în Gh. Chivu, G. Pană Dindelegan, A. Dragomirescu, I. Nedelcu, I. Nicula (ed.), *Studii de istorie a limbii române. Morfosintaxa limbii literare în secolele al XIX-lea și al XX-lea*, București, Editura Academiei Române.
Nestorescu 2006 = Virgil Nestorescu, *Din viața cuvintelor românești*, București, Editura Academiei Române.
Niculescu 2003 = Alexandru Niculescu, „Norme latino-romanice în structura morfologică a limbii române”, în *Individualitatea limbii române între limbile romanice,* 4, Cluj-Napoca, Editura Cluzium, 37–40.
Pană Dindelegan 2016 = Gabriela Pană Dindelegan, „Gramatica „animatului” în limba română – cu raportare la limba veche”, în LR, LXV (1), 74–90.
Pușcariu 1901-1903 = „Studii și notițe filologice, I, Etimologii”, în *Conv. lit*., XXXV, nr. 9, 597–598.
Stoichițoiu-Ichim 2006 = Adriana Stoichițoiu-Ichim, *Creativitatea lexicală în româna actuală*, București, Editura Universității din București.
Zafiu 2011 = Rodica Zafiu, „Diminutivele în româna actuală: lexicalizare și utilizare pragmatică”, în Isabela Nedelcu, Al. Nicolae, Alice Toma, Rodica Zafiu (ed.), *Studii de lingvistică. Omagiu doamnei profesoare Angela Bidu-Vrănceanu*, Bucureşti, Editura Universităţii din Bucureşti, 373–382.

CONSIDERATIONS REGARDING THE EXPRESSION OF THE GENITIV-DATIV CASE OF FEMININE NOUNS ENDED IN *-CĂ, -GĂ* IN PRESENT-DAY ROMANIAN

(Abstract)

The article aims to notice the phenomenon of dynamics (variation / oscillation) of G / D inflection in feminine nouns ending in *-ca, -ga*, in the current Romanian language; we tried, based on the consultation of a varied corpus of texts (belonging to different *regions, styles and registers*) to associate the indications from the normative works with the

BDD-A32991 © 2020 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-19 08:50:31 UTC)

real situation existing in the texts. The corpus analysis illustrates that the popular inflections recorded in $DOOM_2$ are much more varied than the cultivate ones, more stable (generally in accordance with the rules of formation of the substantive paradigm recorded in grammars).

Cuvinte-cheie: româna actuală, dinamica flexiunii de G/D la substantivelor terminate în *-că, -gă,* flective sufixale (diminutivale/moționale), flective sufixoidale, forme lexicalizate.

Keywords: present-day Romanian, dynamics of G / D inflection in nouns ending in *-că, -gă*, suffix inflectives (diminutive / motion), sufixoide inflectives, lexicalized forms.

Institutul de Lingvistică al Academiei Române
„Iorgu Iordan – Alexandru Rosetti”
București, Calea 13 Septembrie, nr. 13
margaretamagda@yahoo.com

BDD-A32991 © 2020 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-19 08:50:31 UTC)